TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR ORMAN YÖNETİMİ:

MEVCUT DURUM VE GELECEK ULUSAL ÇALIŞTAYI

ISPARTA DEKLARASYONU

Türkiye'deki sürdürülebilir orman yönetimi uygulamalarının mevcut durumunu ortaya koymak ve gelecekteki uygulama ve araştırma çalışmalarını yönlendirmek amacıyla 21-23 Haziran 2010 tarihlerinde Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi tarafından Isparta'da düzenlenen; *"Türkiye'de Sürdürülebilir Orman Yönetimi: Mevcut Durum ve Gelecek Ulusal Çalıştayı"*na Orman Genel Müdürlüğü, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü, Türkiye Ormancılar Derneği ve Orman Mahsulleri İntegre Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ORMA) katkı sağlamıştır.

Çalıştay kapsamında 7 oturum ve bir günlük arazi programı gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya çeşitli üniversitelerin farklı bölümlerinden 42 akademisyen, 3 farklı Ormancılık Araştırma Müdürlüğü'nden 8 araştırmacı, Çevre ve Orman Bakanlığı ile Bağlı Birimlerinden 12, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü'nden 24, Isparta İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nden 3 ve Sivil Toplum Kuruluşlarından 4 ve Orman Endüstrisi Sektöründen de 2 temsilci katılmıştır.

Çevre ve Orman Bakanlığı içerisinde sürdürülebilir orman yönetimiyle ilgili en kapsamlı çalışmalar Orman Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. OGM sürdürülebilir orman yönetimiyle ilgili olarak 1999 yılında izlemeye yönelik ilk ölçüt ve gösterge setini oluşturmuştur, stratejik planında yer alan amaç, strateji ve politikalarını bu kapsamda hazırlamıştır. OGM'nin yerel düzeyde gerçekleştirdiği çalıştaylarla bu sistemi katılımcı bir içeriğe eriştirmeye çalıştığı bilinmektedir. Diğer yandan, Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri 2006 ve 2008 raporları yayınlanarak, yapılan çalışmaların değerlendirmesi yapılmıştır. Bununla birlikte, OGM tarafından yürütülen çalışmaların Çevre ve Orman Bakanlığının tüm faaliyet ve sorumluluklarını kapsamadığı bir gerçektir.

Sürdürülebilir orman yönetimi kadar bakanlık çalışmalarının sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygunluğu ve bu ilke kapsamında yapılması gereken izleme değerlendirme sorunu da bulunmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, OGM çalışmalarından ayrı, ulusal düzeyde ve Çevre ve Orman Bakanlığı sorumluluklarını dikkate alabilecek bir katılımcı kitlesiyle sorunun ele alınması gereği ortaya çıkmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi tarafından düzenlenen *"Türkiye'de Sürdürülebilir Orman Yönetimi: Mevcut Durum ve Gelecek Ulusal Çalıştayı"* , bu sorunu hedefine alan, sürece uygulayıcıların yanı sıra akademisyen ve araştırıcıların da dâhil olduğu **ulusal nitelikli** bir çalıştay olmuştur.

Çalıştayda sunulan bildiriler ve modaratör eşliğinde gerçekleştirilen tartışmalı oturumlarda katılımcıların ortaya koyduğu katkılar ışığında bir çalıştay sonuç bildirgesi üretilmiştir. Bu bildirgenin **ISPARTA DEKLARASYONU** olarak adlandırılması katılımcılarca uygun görülmüştür. Isparta

Deklarasyonunda yer alan ve aşağıda listelenen ifadeler katılımcıların üzerinde "uzlaştıkları" kararlardır. Çalıştay katılımcılarına göre;

1. Uluslararası sözleşmelere taraf olmadan önce, bu sözleşmelerin getirdiği yükümlülükleri uygulamak, izlemek ve değerlendirmek için gerekli ulusal kapasitenin durumu göz önüne alınmalıdır. Taraf olunan sözleşmenin gereklerini başarıyla yerine getirmeyi engelleyen hususları acilen düzeltecek ulusal kapasite geliştirme programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
2. Ülke ormanlarının, korunan alanların ve ormancılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliği sadece uluslararası sözleşmelerin bir gereği olarak ele alınmamalı, ulusal amaçlar nedeniyle de sürdürülebilirlik sağlanmalıdır. Bu nedenle Çevre ve Orman Bakanlığı'nın tümünü kapsayan bir sürdürülebilirlik düzeni kurulmalı, Orman Genel Müdürlüğü'nün ölçüt ve göstergeleri sektörel ölçüt ve göstergeler olarak algılanmamalı, ulusal raporlar, ilgili bakanlık birimlerinin tüm sorumluluklarını kapsamalıdır. Bu kapsamda Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolu Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün biran önce gerekli çalışmalara başlayarak, görev alanları ile ilgili ölçüt ve göstergeleri geliştirmesi gereklidir.
3. Orman Genel Müdürlüğü'nün mevcut sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve gösterge seti geliştirilmelidir. Bu kapsamda;
   A) Bir işletmenin ekonomik sürekliliği finansal yapısı ile yakın ilişkilidir. Bu nedenle finansal analiz yöntemlerinin kullandığı izleme göstergelerini de içeren bir izleme değerlendirme düzenini orman işletme müdürlükleri için de oluşturulmalıdır.
   B) Ormancılık etkinliklerinin sosyal etkilerini izleyebilecek, kırsal kalkınma boyutlarını açıklayabilecek göstergeler geliştirilmelidir.
   C) Mevcut gösterge setinin içermediği fakat izlenmesi gereken başkaca ekolojik özellikler de bulunmaktadır. Bu ekolojik özellikleri açıklayabilen yeni göstergeler, bilimsel gelişmelere paralel olarak, mevcut sete eklenmelidir.
4. Ulusal korunan alan sisteminin sürdürülebilirliğinin sağlanması için her korunan alanın statüsünün belirlenmesi ve ilanı öncesinden başlayarak; kaynak değerlerini, ilişkili ekonomik, sosyal yapıyı, olası izleme göstergelerini tespit edecek şekilde analiz etmek gerekmektedir. Her korunan alanı ilan edilen statünün gerektirdiği şekilde yönetmek, yönetim uygulamalarının sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek zorunludur. Bu kapsamda kullanılabilecek ölçüt ve göstergeler belirlenmelidir. Kurulan izleme değerlendirme sistemi, uluslararası korunan alan statülerine uygun, uluslararası anlaşma ve süreçlerin gerektirdiği raporları üretebilecek nitelikte olmalıdır. İlgili kurumlar bu kapsamda acilen önlemler almalıdır.

5. Sektörel sürdürülebilirliğin izlenmesi ve değerlendirilmesinde, kurumsal ve politik yapıyla ilgili ölçüt ve göstergeler de yer almalı, kurumsal ve politik değerlendirmeler bu göstergelere dayalı olarak yapılmalıdır. Özellikle bu kapsamda insan kaynağının eğitimi, öğretimi ve işlendirilmesi konularında gerekli önlemler alınmalıdır.
6. Orman yönetimi ve diğer ormancılık uygulamaları için Ulusal bir ölçüt ve gösterge seti oluşturulmalı fakat bu sisteme yerel farklılıkları dikkate alabilecek eklemeler yapabilme esnekliği sağlanmalıdır.
7. Ulusal veya yerel ölçekte oluşturulan sürdürülebilir orman yönetimi ile diğer ormancılık uygulamalarının göstergelerine ait standartlar geliştirilmelidir. Bu standartların belirlenmesinde uluslar arası süreçlerde benimsenen ilkelerin, ideallerin, sınır değerlerin dikkate alınması gereklidir. Ulusal veya yerel değerlendirme raporlarının, belirlenen standartları temel alarak yapılması sağlanmalıdır.
8. Gösterge oluşturma, veri toplama, standart geliştirme ve raporlama aşamalarının tamamına gerekli düzeyde işlevsel bir katılım sağlanmalı, ilgi gruplarının katılımını destekleyecek, teşvik edecek kurumsal önlemler alınmalıdır.
9. Ormancılığın her alanında sürdürülebilir kalkınma ilkesinin geçerli hale getirilmesi için gerekli envanter, uygulama, izleme ve değerlendirme yöntem ve araçları konularında araştırmalar arttırılmalıdır. Bu kapsamda var olan ölçüt ve göstergelerin faydalılığını arttırmak için gerekli bilgi boşlukları öncelikli olarak araştırılmalı, diğer birimlerin ölçüt ve göstergelerini geliştirmeleri için gerekli araştırma desteği sağlanmalıdır. Çevre ve Orman Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı ve üniversitelerle bu konularda işbirliği yapılmalı ve gerekli koordinasyonun sağlanma biçimi netleştirilmelidir.
10. Sürdürülebilir orman yönetimi sürecine katkı sağlayacak örnek projeler desteklenmeli ve ulusal ölçüt ve gösterge setinin geliştirilmesinde bu çalışmalardan yararlanılmalıdır.
11. Çevre ve Orman Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü'nün stratejik planlama çalışmaları ile sürdürülebilir orman yönetimin ve sürdürülebilir kalkınma çalışmalarının bütünleştirilmesi sağlanmalıdır. Hazırlanan stratejik planlar süreklilik ilkesine uygun olmalı, stratejik plan çalışmalarının izlenme ve değerlendirilmesi ile sürdürülebilir kalkınma boyutlarının izlenme ve değerlendirilmesi uyum içerisinde yürütülmelidir.
12. Türkiye Bilgi Sistemi (TÜBİS), sürdürülebilir orman yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma boyutları ile ilgili izleme değerlendirme yapabilecek bir bilgi sistemi haline de getirilmeli, kullanılan göstergelere ait veri toplama, yöntem, sıklık ve toplama sorumluluğunu açıklayan resmi nitelikli bir sektörel rehber-yönerge-yönetmelik hazırlanmalıdır.
13. Orman kaynaklarının ve orman ürünlerinin sertifikasyon işlerini yönetecek ulusal ve bağımsız bir konsey kurulmalıdır. Bu konsey mesleki ilgi ve birikime sahip kamu kurumları,

meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve üniversite temsilcilerinden oluşmalıdır. Konseyin çalışmaları ile ilgili gerekli yetki ve donanım sağlanmalıdır.

14. Sektörel sürdürülebilirlik yanında diğer sektörler ile etkileşimli bir şekilde izleme değerlendirme yapılmalıdır.